

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ 2:

Εργαλειοθήκη ηλεκτρονικής μάθησης για την πράσινη και κοινωνική επιχειρηματικότητα

Ενότητα 1

Καθορισμός του νομικού πλαισίου της Κοινωνικής και Πράσινης Επιχειρηματικότητας στις χώρες εταίρους

Δημιουργήθηκε από

Εταίρος 3, Εμπορικό Επιμελητήριο Βελγίου-Ιταλίας

Ενότητα 1: Ορισμός του νομικού πλαισίου της Κοινωνικής και Πράσινης Επιχειρηματικότητας στις χώρες εταίρους	
Στόχος της ενότητας:	<p>Στόχος αυτής της ενότητας είναι να παράσχει στους εκπαιδευόμενους γενικές γνώσεις σχετικά με το ισχύον νομικό πλαίσιο για την πράσινη και κοινωνική επιχειρηματικότητα.</p> <p>Δείχνει επίσης προς ποια κατεύθυνση κινούνται οι ευρωπαϊκές πολιτικές, ποιες είναι οι προτεραιότητες και ποια είναι τα βασικά στοιχεία για την προώθηση της επιχειρηματικής εκπαίδευσης, σύμφωνα πάντα με το ισχύον νομικό πλαίσιο.</p>
Μαθησιακοί στόχοι:	<p>Οι μαθησιακοί στόχοι αυτής της ενότητας είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αναγνώριση των κανονιστικών πηγών της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας • Προσδιορισμός των προτεραιοτήτων της Ευρώπης όσον αφορά την πράσινη και κοινωνική επιχειρηματικότητα • Καλύτερη ενημέρωση όσον αφορά την ευρωπαϊκή πολιτική για την επιχειρηματική εκπαίδευση • Κατανόηση του κοινωνικού ρόλου του επιχειρηματία
Μαθησιακά αποτελέσματα:	<p>Στο τέλος αυτής της ενότητας, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να είναι σε θέση να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γνωρίζει το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο σχετικά με την πράσινη και κοινωνική επιχειρηματικότητα • Αναγνωρίζει τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες στον τομέα της πράσινης και κοινωνικής επιχειρηματικότητας • Αναγνωρίζει την ευρωπαϊκή πολιτική για την επιχειρηματική εκπαίδευση
Περιεχόμενο:	<p>Εισαγωγή</p> <p>Η Ευρώπη χρειάζεται περισσότερους ανθρώπους που μπορούν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε - ανθρώπους με τις κατάλληλες γνώσεις, δεξιότητες και συμπεριφορές για να μετατρέψουν τις ιδέες σε δράση για τη βελτίωση της κοινωνίας μας. Με άλλα λόγια: ανθρώπους με επιχειρηματικές ικανότητες. Τους χρειαζόμαστε για να αντιμετωπίσουμε την ψηφιακή μετάβαση, την κλιματική κρίση και την ανάκαμψη μετά την πανδημία. Τους χρειαζόμαστε στις κυβερνήσεις, τις επιχειρήσεις, την κοινωνία των πολιτών, τα σχολεία και την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Για να αναπτύξουμε τις απαιτούμενες ικανότητες, η σωστή εκπαίδευση θα είναι το κλειδί.</p> <p>ΘΕΜΑ 1. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ</p> <p>1.1 Τι είναι η επιχειρηματική εκπαίδευση</p> <p>1.2 Βασικές δράσεις για την προώθηση της επιχειρηματικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη</p> <p>1.3 Συμπεράσματα</p> <p>Ερωτήσεις για σκέψη (3 ερωτήσεις)</p> <p>ΘΕΜΑ 2. ΒΕΛΓΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</p> <p>2.1 Ο νόμος</p> <p>2.2 Η τρέχουσα κατάσταση</p> <p>2.3 Συμπεράσματα</p> <p>Ερωτήσεις για σκέψη (3 ερωτήσεις)</p>

	<p>ΘΕΜΑ 3. ΙΤΑΛΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</p> <p>2.1 Ο νόμος</p> <p>2.2 Η τρέχουσα κατάσταση</p> <p>2.3 Συμπεράσματα</p> <p>Ερωτήσεις για σκέψη (3 ερωτήσεις)</p>
	<p>ΘΕΜΑ 4. ΡΟΥΜΑΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</p> <p>4.1 Ο νόμος</p> <p>4.2 Η τρέχουσα κατάσταση</p> <p>4.3 Συμπεράσματα</p> <p>Ερωτήσεις για σκέψη (3 ερωτήσεις)</p>
	<p>ΘΕΜΑ 5. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</p> <p>5.1 Ο νόμος</p> <p>5.2 Η τρέχουσα κατάσταση</p> <p>5.3 Συμπεράσματα</p> <p>Ερωτήσεις για σκέψη (3 ερωτήσεις)</p>
	<p>ΘΕΜΑ 6. ΚΡΟΑΤΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</p> <p>6.1 Ο νόμος</p> <p>6.2 Η τρέχουσα κατάσταση</p> <p>6.3 Συμπεράσματα</p> <p>Ερωτήσεις για σκέψη (3 ερωτήσεις)</p>
	<p>ΘΕΜΑ 7. ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</p> <p>7.1 Ο νόμος</p> <p>7.2 Η τρέχουσα κατάσταση</p> <p>7.3 Συμπεράσματα</p> <p>Ερωτήσεις για σκέψη (3 ερωτήσεις)</p>
	<p>ΘΕΜΑ 8. ΠΟΛΩΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</p> <p>8.1 Ο νόμος</p> <p>8.2 Η τρέχουσα κατάσταση</p> <p>8.3 Συμπεράσματα</p> <p>Ερωτήσεις για σκέψη (3 ερωτήσεις)</p>
	<p>Μελέτες περιπτώσεων:</p> <ol style="list-style-type: none"> <p>1. Νόμος για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς στην Ιταλία: Προσαρμογή ενός υφιστάμενου συνεταιριστικού νόμου για τη στήριξη της ανάπτυξης κοινωνικών επιχειρήσεων</p> <p>Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται σε αυτή τη μελέτη περίπτωσης είναι χρήσιμες για τους πράσινους και κοινωνικούς επιχειρηματίες διότι ο ιταλικός Νόμος 381/1991 για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς αποτελεί ένα πρωτοποριακό νομικό πλαίσιο, καθώς ήταν ο πρώτος νόμος που συγκεκριμένα αναγνώρισε και ρύθμισε τις κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ιταλία. Έχει εμπνεύσει παρόμοιους νόμους στην Ευρώπη και παγκοσμίως, όπως στην Πορτογαλία, τη Γαλλία, την Ισπανία, τη Νότια Κορέα και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Έκτοτε, ο νόμος για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς γνώρισε αρκετές αναθεωρήσεις και διευκόλυνε την ανάπτυξη νομικών πλαισίων για άλλους τομείς της κοινωνικής οικονομίας.</p> <p>https://www.oecd-ilibrary.org/sites/c34f18e1-en/index.html?itemId=/content/component/c34f18e1-en#countryli_container4</p> <p>2. Το διάταγμα των Βρυξελλών του 2018 για τις κοινωνικές επιχειρήσεις (Βέλγιο): Μια διαδικασία χάραξης πολιτικής χωρίς αποκλεισμούς για τη</p>

	<p>συνδιαμόρφωση ενός νομικού πλαισίου για τις κοινωνικές επιχειρήσεις</p> <p>Οι πληροφορίες που παρουσιάζονται σε αυτή τη μελέτη περίπτωσης είναι χρήσιμες για τους πράσινους και κοινωνικούς επιχειρηματίες διότι κατά τον σχεδιασμό νομικών πλαισίων, μια διαδικασία διαβούλευσης χωρίς αποκλεισμούς είναι θεμελιώδης, καθώς βελτιώνει τον τρόπο με τον οποίο οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής αντιλαμβάνονται τις κοινωνικές επιχειρήσεις και, ως εκ τούτου, διασφαλίζει ότι τα νομικά πλαίσια είναι συναφή, κατάλληλα και ανταποκρίνονται στις ανάγκες των σχετικών ενδιαφερομένων μερών. Τέλος, η συνδιαμόρφωση ενός νομικού πλαισίου συμβάλλει στην αποτροπή πρακτικών προβλημάτων εφαρμογής, ενισχύει τη συμμόρφωση και την αποδοχή του εν λόγω πλαισίου και αυξάνει την εμπιστοσύνη του κοινού στην κυβέρνηση.</p> <p>https://www.oecd-ilibrary.org/sites/0836de2a-en/index.html?itemId=/content/component/0836de2a-en</p>
	3 Δραστηριότητες
	Περαιτέρω ανάγνωση (κατάλογος πρόσθετου υλικού)
	Κουίζ (10 ερωτήσεις)
	Παραπομπές
Διαθέσιμος χρόνος:	5 ώρες
Hashtag της ενότητας	# legal framework

Εισαγωγή

Η Ευρώπη έχει ανάγκη από μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων ικανών να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε, ανθρώπων με τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και συμπεριφορές για να μετατρέψουν τις ιδέες σε δράση για τη βελτίωση της κοινωνίας μας. Με άλλα λόγια: ανθρώπους με επιχειρηματική ικανότητα. Τους χρειαζόμαστε αν στοχεύουμε να πλοηγηθούμε με επιτυχία στην ψηφιακή μετάβαση, στην κλιματική κρίση και στην ανάκαμψη μετά την πανδημία. Τους χρειαζόμαστε στις κυβερνήσεις, τις επιχειρήσεις, την κοινωνία των πολιτών, τα σχολεία και την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Για την ανάπτυξη των απαραίτητων ικανοτήτων, η δημιουργία του σωστού τύπου εκπαίδευσης θα είναι ζωτικής σημασίας.

Με αυτό το σκεπτικό, η ενότητα αυτή έχει ως στόχο να συμβάλει προς τη σωστή κατεύθυνση, παρέχοντας στους εκπαιδευόμενους γενικές γνώσεις σχετικά με το νομικό πλαίσιο για την πράσινη και κοινωνική επιχειρηματικότητα που εφαρμόζεται σήμερα στις χώρες εταίρους. Η ενότητα σκιαγραφεί επίσης την κατεύθυνση προς την οποία κινούνται οι ευρωπαϊκές πολιτικές, τις προτεραιότητές τους, καθώς και ποια είναι τα βασικά στοιχεία για την προώθηση της επιχειρηματικής εκπαίδευσης, εντός του ισχύοντος νομικού πλαισίου.

Για την εκπλήρωση των προαναφερθέντων στόχων, αναπτύχθηκαν τέσσερις μαθησιακοί στόχοι για την ενότητα αυτή: οι συμμετέχοντες θα αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με τις κανονιστικές πηγές της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας, θα είναι σε θέση να προσδιορίσουν τις προτεραιότητες της ΕΕ στον τομέα αυτό, θα γνωρίζουν την ευρωπαϊκή πολιτική για την επιχειρηματική εκπαίδευση και θα κατανοήσουν τη σημασία του ρόλου που διαδραματίζουν οι επιχειρηματίες στην κοινωνία γενικότερα.

Θέμα 1. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

1.1 Τι είναι η επιχειρηματική εκπαίδευση

Η Επιχειρηματική Εκπαίδευση (ΕΕ) αφορά βασικά την επίλυση προβλημάτων και τα λεγόμενα "τέσσερα C": επικοινωνία (communication), συνεργασία (collaboration), δημιουργικότητα (creativity) και κριτική σκέψη (critical thinking). Συνδυάζει την πειραματική μάθηση, την ανάπτυξη ικανοτήτων και, κυρίως, την αλλαγή νοοτροπίας. Η ΕΕ απευθύνεται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, από το νηπιαγωγείο μέχρι την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, την

τριτοβάθμια και την επαγγελματική εκπαίδευση. Δεν αφορά μόνο την έναρξη μιας επιχείρησης, αλλά μπορεί να είναι πολύτιμη και για τους εργαζόμενους και τους αυτοαπασχολούμενους. Η ΕΕ είναι δια βίου μάθηση με κατάλληλο περιεχόμενο, μεθόδους και εργαλεία σε κάθε επίπεδο. Τα οφέλη της ΕΕ μπορεί να είναι σημαντικά: για παράδειγμα, οι νέοι που έχουν λάβει αυτή την κατάρτιση είναι πιο πιθανό να ιδρύσουν τις δικές τους επιχειρήσεις, και επιπλέον οι επιχειρήσεις που ξεκίνησαν από αυτά τα άτομα βρέθηκε ότι είναι πιο φιλόδοξες¹.

Ένα σημαντικό κομμάτι γνώσης για τους μελλοντικούς επιχειρηματίες είναι, για παράδειγμα, ο λειτουργικός ορισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κοινωνική επιχείρηση. Σύμφωνα με την Πρωτοβουλία Κοινωνικών Επιχειρήσεων (Social Business Initiative - SBI) του 2011², κοινωνική επιχείρηση είναι μια επιχείρηση: της οποίας πρωταρχικός στόχος είναι η επίτευξη κοινωνικού αντίκτυπου και όχι η δημιουργία κέρδους για τους ιδιοκτήτες και τους μετόχους, που χρησιμοποιεί τα πλεονάσματά της κυρίως για την επίτευξη αυτών των κοινωνικών στόχων, που διοικείται με υπεύθυνο, διαφανή και καινοτόμο τρόπο, ιδίως με τη συμμετοχή των εργαζομένων, των πελατών και των ενδιαφερομένων μερών που επηρεάζονται από την επιχειρηματική της δραστηριότητα. Ο ορισμός αυτός ταξινομεί τα βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής επιχείρησης σε τρεις διαστάσεις: μια επιχειρηματική διάσταση, μια κοινωνική διάσταση, μια διάσταση σχετική με τη δομή διακυβέρνησης. Υπό την προϋπόθεση ότι η επιδίωξη ρητών κοινωνικών στόχων έχει προτεραιότητα μέσω των οικονομικών δραστηριοτήτων, οι τρεις αυτές διαστάσεις μπορούν να συνδυαστούν με διαφορετικούς τρόπους- ο ισορροπημένος συνδυασμός τους είναι αυτό που έχει μεγαλύτερη σημασία κατά τον προσδιορισμό των ορίων της κοινωνικής επιχείρησης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αφιερώνει επίσης την προσοχή της στην πράσινη επιχειρηματικότητα. Συγκεκριμένα, η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία αποτελεί τη νέα αναπτυξιακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποσκοπεί στη μετατροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια σύγχρονη, αποδοτική ως προς τους πόρους και ανταγωνιστική οικονομία, χωρίς καθαρές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως τα μέσα του αιώνα. Σε αυτό το πλαίσιο, η νέα Βιομηχανική Στρατηγική για την Ευρώπη θα ηγηθεί της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, βοηθώντας τις βιομηχανίες να μειώσουν το αποτύπωμα των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, παρέχοντας οικονομικά προσιτές, καθαρές τεχνολογικές λύσεις και αναπτύσσοντας νέα επιχειρηματικά μοντέλα. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), ως πρωταρχικός φορέας καινοτομίας, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε όλες τις δράσεις στο πλαίσιο αυτής της Στρατηγικής³. Αυτό αντικατοπτρίζεται με οριζόντιο τρόπο με αυξημένη προσοχή στις κανονιστικές επιβαρύνσεις για τις ΜΜΕ. Οι νέες δράσεις θα ωφελήσουν έντονα τις ΜΜΕ και τις νεοφυείς επιχειρήσεις, είτε πρόκειται για την ενίσχυση της ενιαίας αγοράς, είτε για τη μείωση των εξαρτήσεων από τον εφοδιασμό, είτε για την επιτάχυνση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης.

1.2 Βασικές δράσεις για την προώθηση της ΕΕ στην Ευρώπη

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει τη σημασία της επιχειρηματικής εκπαίδευσης και, ως εκ τούτου, στοχεύει στην προώθηση αυτής της πρακτικής σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η προσπάθεια πρέπει να απευθύνεται σε όλους τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων στις κυβερνήσεις, στα σχολεία και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην κοινωνία των πολιτών και στις επιχειρήσεις.

Χάρη στο έργο "Δραστηριότητες μάθησης από ομοτίμους στην επιχειρηματική εκπαίδευση και τη γυναικεία επιχειρηματικότητα", η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσδιόρισε 5 κύριες δράσεις που θα μπορούσαν να αναλάβουν οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων⁴. Η πρώτη είναι η αύξηση των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών στον τομέα της ΕΕ, για το σκοπό αυτό, ένα πανευρωπαϊκό δίκτυο ομοτίμων εκπαιδευτικών στον τομέα της ΕΕ θα μπορούσε να είναι χρήσιμο. Δεύτερον, οι κυβερνητικοί φορείς, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, οι επιχειρήσεις και οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών θα μπορούσαν να συνεργαστούν για την ανάπτυξη στρατηγικών, προγραμμάτων πολιτικής και προγραμμάτων σπουδών για την ΕΕ, μια ισχυρή ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την ΕΕ θα ήταν χρήσιμη. Είναι επίσης ζωτικής σημασίας η ενημέρωση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των γονέων και της ευρύτερης κοινότητας σχετικά με τα οφέλη της ΕΕ. Η μέτρηση και η σύγκριση των πρακτικών και του αντίκτυπου της ΕΕ σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα μπορούσε να επιτρέψει στην ΕΕ να συμβάλει σε βασικά ευρωπαϊκά προγράμματα πολιτικής. Τέλος, η ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών σχετικά με την ΕΕ με την οικοδόμηση εθνικών και διεθνών δικτύων θα επιτύχει την ενίσχυση της διδασκαλίας και της μάθησης της ΕΕ.

1.3 Συμπεράσματα

Τα τελευταία χρόνια, η ΕΕ έχει καταστεί σημαντικός τομέας ανάπτυξης πολιτικής στις ευρωπαϊκές χώρες. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αποτελεί μέρος της Ευρωπαϊκής Ατζέντας για τις Δεξιότητες. Συνδέεται στενά με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση της Ευρώπης και την οικονομική ανάκαμψη μετά τον COVID-19. Αυτό μπορεί να αποδοθεί στο γεγονός ότι η γνώση της επιχειρηματικότητας διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη σημερινή εποχή, όπου αντιμετωπίζουμε σοβαρές

¹ https://www.oecd.org/cfe/leed/BGP_Entrepreneurship-in-Education.pdf

² https://www.ess-europe.eu/sites/default/files/publications/files/ke-01-20-768-en-n_1.pdf

³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

⁴ https://eisma.ec.europa.eu/peer-learning-entrepreneurship-education-and-womens-entrepreneurship_en

προκλήσεις που κυμαίνονται από την κλιματική αλλαγή έως τη ρύπανση και το αυξανόμενο χάσμα πλούτου. Στο πλαίσιο αυτό, θα είναι ιδιαίτερα ωφέλιμο να επικεντρωθούμε στην ανάπτυξη κοινωνικών επιχειρήσεων, καθώς πρόκειται για πρωτοβουλίες που δημιουργούνται στις κοινότητες προς όφελος των ίδιων των κοινοτήτων και συχνά και του περιβάλλοντος, επειδή επιλέγουν να απασχολούν τοπικό εργατικό δυναμικό και πόρους.

Τροφή για σκέψη

- Διδάσκονται αυτή τη στιγμή στη χώρα σας μαθήματα επιχειρηματικής εκπαίδευσης (ΕΕ);
- Πιστεύετε ότι η πράσινη και η κοινωνική επιχειρηματικότητα πρέπει να είναι μέρος του προγράμματος σπουδών;
- Ποιες άλλες πολιτικές θα πρέπει να εφαρμόσει η Ευρωπαϊκή Ένωση για την προώθηση της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας;

Θέμα 2. ΒΕΛΓΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Οι νόμοι

Η έννοια της κοινωνικής επιχείρησης δεν έχει ακόμη καθοριστεί με σαφήνεια στο Βέλγιο. Τα όρια του τομέα είναι ακόμη υπό διαμόρφωση. Στο μέλλον, η προσοχή θα επικεντρωθεί είτε σε συγκεκριμένες εμβληματικές οργανωτικές μορφές και τομείς δραστηριότητας είτε σε μια ευρεία θεώρηση μέσω ενός συνόλου διακριτών κριτηρίων. Κατά συνέπεια, καμία ειδική νομοθεσία δεν καλύπτει πλήρως το πεδίο εφαρμογής της κοινωνικής επιχείρησης στο Βέλγιο. Αντ'αυτού, υπάρχει ένα σύνολο νόμων, περιφερειακών διαταγμάτων και δημόσιων διατάξεων που αφορούν συγκεκριμένες νομικές μορφές, τομείς δραστηριότητας και τύπους κοινωνικών αποστολών. Υπάρχει ένα μεγάλο εύρος πολιτικών και νομικών διατάξεων που μπορούν ενδεχομένως να εφαρμοστούν στις κοινωνικές επιχειρήσεις σε διάφορους τομείς και είναι αδύνατο να δοθεί ένας διεξοδικός κατάλογος όλων αυτών των μέτρων.

Όσον αφορά τον αριθμό, οι περισσότερες κοινωνικές επιχειρήσεις λειτουργούν ως σωματεία. Σημαντικά επίσης, αλλά λιγότερο πολυάριθμα, είναι τα ιδρύματα, οι αλληλασφαλιστικοί οργανισμοί και οι συνεταιρισμοί και οι εταιρείες κοινωνικού σκοπού - οι δύο τελευταίες κατηγορίες συνδυάζονταν συχνά μεταξύ τους μέχρι τη μεταρρύθμιση του 2019, η οποία κατήργησε την εταιρεία κοινωνικού σκοπού και εισήγαγε μια διαπίστευση κοινωνικής επιχείρησης που είναι διαθέσιμη μόνο για τους συνεταιρισμούς.

Στο πλαίσιο του εταιρικού νόμου, το πλαίσιο της εταιρείας κοινωνικού σκοπού δημιουργήθηκε το 1995. Το πλαίσιο αυτό δεν αποτέλεσε μια νέα νομική μορφή - στην πραγματικότητα, όλα τα είδη οργανισμών μπορούσαν να υιοθετήσουν το καθεστώς της εταιρείας κοινωνικού σκοπού, υπό την προϋπόθεση ότι "δεν ήταν αφιερωμένοι στον πλουτισμό των μελών τους" και ότι το καταστατικό τους πληρούσε μια σειρά προϋποθέσεων.

Έτσι, ένας πολύ μεγάλος αριθμός κοινωνικών επιχειρήσεων έχει αναπτυχθεί χωρίς να χρησιμοποιεί το νομικό πλαίσιο της εταιρείας κοινωνικού σκοπού, αλλά υιοθετώντας τη μορφή του σωματείου (VZW/ASBL), του συνεταιρισμού (χωρίς επίσημο κοινωνικό σκοπό), του αλληλασφαλιστικού οργανισμού ή, σε μικρότερο βαθμό, της μετοχικής εταιρείας. Ο νόμος για τα σωματεία τροποποιήθηκε ουσιαστικά το 2019 για την ενίσχυση της "επιχειρηματοποίησης" των σωματείων. Σε αντίθεση με ό,τι επιτρεπόταν προηγουμένως, τα σωματεία μπορούν -όπως οι εταιρείες- να αναπτύξουν οικονομικές δραστηριότητες βιομηχανικού ή εμπορικού χαρακτήρα, ακόμη και ως κύρια δραστηριότητά τους.

Πρόσφατες νομικές αλλαγές αναγνώρισαν επίσης την τάση των συνεταιρισμών να επιδιώκουν στόχους γενικού συμφέροντος. Από το 2019, μόνο οι συνεταιρισμοί μπορούν να διαπιστευτούν ως κοινωνικές επιχειρήσεις μέσω ενός νέου συστήματος διαπίστευσης, εφόσον πληρούν έναν κατάλογο εννέα προϋποθέσεων.

Ενώ οι περισσότερες δημόσιες πολιτικές για τις κοινωνικές επιχειρήσεις αναπτύσσονται πλέον σε περιφερειακό επίπεδο, αξίζει να αναφερθεί ότι οι νομικές διατάξεις για όλες τις νομικές μορφές (σωματεία, ιδρύματα, συνεταιρισμοί, αλληλασφαλιστικοί οργανισμοί και άλλες εταιρείες, καθώς και η διαπίστευση ως κοινωνική επιχείρηση) εξακολουθούν να ρυθμίζονται σε ομοσπονδιακό επίπεδο. Για παράδειγμα, η αναγνώριση των συνεταιρισμών οργανώνεται μέσω του Εθνικού Συμβουλίου Συνεργασίας.

2.2 Η τρέχουσα κατάσταση

Ακριβή στοιχεία δεν είναι διαθέσιμα λόγω των μη ξεκάθαρων ορίων των κοινωνικών επιχειρήσεων, των διαφορετικών μοντέλων και της έλλειψης ενός συνολικού νομικού ή κανονιστικού πλαισίου. Ωστόσο, έχουν γίνει διάφοροι υπολογισμοί με τη χρήση δύο προσεγγίσεων: μια προσέγγιση "από κάτω προς τα πάνω" που αθροίζει τα γνωστά στοιχεία για ορισμένους από τους πιο εύκολα προσδιορίσιμους τύπους κοινωνικών επιχειρήσεων και μια προσέγγιση "χωρίς αποκλεισμούς", η οποία αθροίζει πληθυσμούς οργανωτικών μορφών, συμπεριλαμβανομένου ενός ορισμένου

ποσοστού που θα μπορούσε να θεωρηθεί κοινωνική επιχείρηση σύμφωνα με τον επιχειρησιακό ορισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενώ οι υπολογισμοί "από κάτω προς τα πάνω" πιθανώς υποεκτιμούν τον αριθμό των κοινωνικών επιχειρήσεων, επειδή επικεντρώνονται μόνο σε εκείνους τους τύπους που μπορούν εύκολα να προσδιοριστούν, οι υπολογισμοί "χωρίς αποκλεισμούς" πιθανώς υπερεκτιμούν τον αριθμό των οργανισμών. Κατά συνέπεια, οι προσεγγίσεις "από κάτω προς τα πάνω" και "χωρίς αποκλεισμούς" διαφέρουν αρκετά όταν πρόκειται για την παροχή στατιστικών στοιχείων - περίπου 3.000 και 18.000 οργανισμοί αντίστοιχα. Ως εκ τούτου, η διαφορά όσον αφορά τους αριθμούς φαίνεται να σχετίζεται κυρίως με διαφορετικές ερμηνείες του φαινομένου των κοινωνικών επιχειρήσεων και διαφορετικούς τρόπους πλαισίωσής τους - είτε ως μια πολύ συγκεκριμένη και διακριτή μορφή, είτε ως μια "περιοχή" ποικίλων οργανισμών που βρίσκεται μεταξύ της δημόσιας και της ιδιωτικής κερδοσκοπικής σφαίρας. Εάν αναφερθούμε στον επιχειρησιακό ορισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην ευρεία κατανόηση μιας οικονομικής δραστηριότητας ως παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, είναι πιθανό οι αριθμοί να τείνουν προς εκείνους που προτείνει η προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς.

Εκτιμάται ότι οι εργαζόμενοι συγκεντρώνονται κυρίως σε Σωματεία (89%), ενώ το υπόλοιπο κατανέμεται σε Ιδρύματα (3,7%), Συνεταιρισμούς ή/και εταιρείες κοινωνικού σκοπού (3,6%) και Αλληλοβοηθητικές εταιρείες (3,7%).

2.3 Συμπεράσματα

Μια σημαντική συζήτηση αφορά τις διαφορετικές έννοιες και τα οράματα της κοινωνικής επιχείρησης. Για παράδειγμα, η πρόσφατη εμφάνιση προσεγγίσεων που βασίζονται στην αγορά δεν έχει γίνει δεκτή με ικανοποίηση από τα καθιερωμένα δίκτυα κοινωνικής οικονομίας. Οι ανησυχίες περιλαμβάνουν: την προκατάληψη προς την ελκυστική επικοινωνία, την ιδέα ότι οι κοινωνικοί επιχειρηματίες μπορούν να λύσουν όλα τα κοινωνικά δεινά, την εστίαση σε αγοραίες συζητήσεις, εργαλεία και πόρους, μεμονωμένους "ηρωικούς" επιχειρηματίες αντί για συλλογική δράση, απροκάλυπτα ευρείς ορισμούς, και δυναμικές ιδιωτικοποίησης που υπερκαλύπτουν τη δημόσια δράση. Αντίθετα, τα πιο πρόσφατα δίκτυα κοινωνικής επιχειρηματικότητας ανησυχούν ότι οι καθιερωμένοι φορείς: παρουσιάζουν περιοριστικούς ορισμούς, εξαρτώνται υπερβολικά από τη δημόσια στήριξη, εστιάζουν υπερβολικά σε συγκεκριμένους κοινωνικούς στόχους, είναι υπερβολικά άκαμπτοι για να δημιουργήσουν καινοτόμες λύσεις, και είναι πολύ απρόθυμοι να νομιμοποιήσουν και να αρχίσουν διάλογο με νέες προσεγγίσεις.

Μπορεί επίσης να υποστηριχθεί ότι η δομή της πολιτικής δράσης διαχωρίζει τον τομέα μεταξύ του "οικονομικού" και του "κοινωνικού". Η πρακτική αυτή ενισχύεται επίσης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και την κοινή γνώμη.

Συνοψίζοντας, μπορεί να παρατηρηθεί ότι, σύμφωνα με την εμφάνιση των κοινωνικών επενδύσεων διεθνώς, στο Βέλγιο έχει αναπτυχθεί μια τάση περισσότερο προσανατολισμένη στην αγορά, η οποία μεταφράζεται στις έννοιες της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και των κοινωνικών επιχειρηματιών και όχι της κοινωνικής επιχείρησης.

Τροφή για σκέψη

- Πιστεύετε ότι η μη αναγνώριση σε εθνικό επίπεδο αντιβαίνει στα συμφέροντα των κοινωνικών επιχειρήσεων;
- Πιστεύετε ότι ο διαχωρισμός του τομέα σε "οικονομικό" και "κοινωνικό" αντιβαίνει στα συμφέροντα των κοινωνικών επιχειρήσεων;
- Ποιες πολιτικές θα πρέπει να εφαρμόσει το Βέλγιο για την προώθηση της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας;

Θέμα 3. ΙΤΑΛΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Ο νόμος

Η έννοια της "κοινωνικής επιχείρησης" εισήχθη στην Ιταλία νωρίτερα σε σχέση με άλλες χώρες. Το 1991, μετά από 10 και πλέον χρόνια ανεξέλεγκτης ανάπτυξης, οι "κοινωνικοί συνεταιρισμοί" αναγνωρίστηκαν από το νόμο ως συνεταιρισμοί που λειτουργούν με σκοπό την "επιδίωξη του γενικού συμφέροντος της κοινότητας για την ανθρώπινη προαγωγή και την κοινωνική ενσωμάτωση των πολιτών". Το 2005-2006 εισήχθη ένα γενικότερο νομικό πλαίσιο, δημιουργώντας τη νομική κατηγορία της "κοινωνικής επιχείρησης". Αυτό επέτρεψε σε ένα ευρύτερο σύνολο νομικών οντοτήτων να χαρακτηριστούν ως κοινωνικές επιχειρήσεις και διέυρνε τους επιτρεπόμενους τομείς δραστηριοποίησης. Ενώ οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί, τα σωματεία και τα ιδρύματα που ασχολούνται με την παροχή υπηρεσιών συνέχισαν να αυξάνονται όσον αφορά τον αριθμό, τον κύκλο εργασιών και τους απασχολούμενους, ο αριθμός των εγγεγραμμένων κοινωνικών επιχειρήσεων παρουσίασε δυσανάλογα μικρή αύξηση. Έτσι, με στόχο την επανεκκίνηση των κοινωνικών επιχειρήσεων υπό την ομπρέλα του " τρίτου τομέα", το 2016/2017 θεσπίστηκε νέα νομοθεσία που εισήγαγε ορισμένες βασικές αλλαγές με σκοπό την παροχή ενός κοινού πλαισίου τόσο για τον τρίτο τομέα όσο και για τις κοινωνικές επιχειρήσεις. Διασφαλίζοντας τη μη κερδοσκοπική αποστολή των κοινωνικών επιχειρήσεων, ο νόμος στοχεύει στο να

καταστήσει τον χαρακτηρισμό της κοινωνικής επιχείρησης πιο ελκυστικό τόσο για τους δυνητικά επιλέξιμους οργανισμούς όσο και για τους επενδυτές.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις αποτελούν το αποκλειστικό αντικείμενο του διατάγματος 112/2017. Σύμφωνα με τον επιχειρησιακό ορισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μια κοινωνική επιχείρηση ορίζεται πλέον ως "ιδιωτικός οργανισμός που ασκεί επιχειρηματικές δραστηριότητες για σκοπούς πολιτών, αλληλεγγύης και κοινωνικής ωφέλειας και διαθέτει τα κέρδη του κυρίως για την επίτευξη του εταιρικού του σκοπού, υιοθετώντας υπεύθυνους και διαφανείς τρόπους διαχείρισης και ευνοώντας τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των εργαζομένων, των χρηστών και άλλων ενδιαφερομένων μερών που ενδιαφέρονται για τις δραστηριότητές του".

3.2 Η τρέχουσα κατάσταση

Αν εξεταστεί ολόκληρο το φάσμα των κοινωνικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ιταλία, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή, το φαινόμενο αποδεικνύεται σημαντικό από άποψη αριθμού. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς, τις εκ του νόμου κοινωνικές επιχειρήσεις, και τα σωματεία και ιδρύματα με δραστηριότητα στην αγορά, ο εκτιμώμενος αριθμός των κοινωνικών επιχειρήσεων το 2017 ανήλθε σε πάνω από 102.000 που αντιστοιχούν σε σχεδόν 900.000 μισθωτούς εργαζόμενους και σε ετήσιο κύκλο εργασιών 42.700 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με απογραφή, το 2017 υπήρχαν 350.000 ΜΚΟ που δραστηριοποιούνταν στην Ιταλία, εκ των οποίων το 4,5% (15.770) ήταν κοινωνικοί συνεταιρισμοί, το 85,1% ήταν σωματεία, το 2,1% ήταν ιδρύματα και το 8,3% ήταν άλλες νομικές μορφές (κυρίως θρησκευτικές οντότητες) (Lori 2019). Όσον αφορά την κατανομή του εργατικού δυναμικού: το 36,4% απασχολούνταν σε οργανισμούς που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες, το 22,6% σε οργανισμούς που ασχολούνται με υπηρεσίες υγείας, το 11,6% σε οργανισμούς ένταξης στην εργασία (δηλαδή σε κοινωνικές επιχειρήσεις) και μόλις το 6,3% σε οργανισμούς που παρέχουν υπηρεσίες πολιτισμού, αθλητισμού και ψυχαγωγίας.

3.3 Συμπεράσματα

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι ένας σημαντικός και αναπτυσσόμενος τομέας της ιταλικής οικονομίας. Ενώ η ενσωμάτωση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο σύστημα πρόνοιας ήταν καθοριστική για την ενίσχυση της αναπαραγωγής τους, η ισχυρή εξάρτηση των κοινωνικών επιχειρήσεων από τις δημόσιες πολιτικές, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη χρήση ανταγωνιστικών διαγωνισμών με βάση τη χαμηλότερη τιμή, έχει συμβάλει συγκυριακά σε έναν περιορισμό της καινοτόμου συμπεριφοράς και της μελλοντικής τους ανάπτυξης. Αυτό έχει, αφενός, επιβραδύνει τις ευκαιρίες επέκτασης των κοινωνικών επιχειρήσεων. Από την άλλη πλευρά, δημιούργησε την ώθηση για τις κοινωνικές επιχειρήσεις να διαφοροποιηθούν σε νέες αγορές, συμπεριλαμβανομένης της νέας ζήτησης από ιδιώτες χρήστες. Μια βασική πρόκληση για τις κοινωνικές επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες κοινής ωφέλειας είναι να πειραματιστούν με νέους κύκλους καινοτομίας στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης και να αυξήσουν την παροχή υπηρεσιών εταιρικής πρόνοιας που απευθύνονται στους εργαζόμενους, τις οικογένειες και τους χρήστες των επιχειρήσεων. Όσον αφορά τις κοινωνικές επιχειρήσεις ένταξης στην εργασία (WISEs), οι οποίες εξαρτώνται εξαρχής λιγότερο από δημόσιους πόρους, μια βασική πρόκληση είναι η μετάβαση από τομείς με χαμηλή προστιθέμενη αξία σε δραστηριότητες που μπορούν να προωθήσουν υψηλότερα επαγγελματικά προφίλ προς όφελος των μειονεκτούντων εργαζομένων που ήδη απασχολούνται. Μια άλλη στρατηγική, η οποία θα πρέπει να αξιοποιηθεί περαιτέρω, είναι η ενίσχυση των συμπράξεων με συμβατικές επιχειρήσεις.

Τροφή για σκέψη

- Σκεφτείτε τον ρόλο που παίζουν τα οικονομικά κίνητρα στην απόφαση για τη δημιουργία μιας κοινωνικής επιχείρησης.
- Ποια είναι η γνώμη σας για τις κοινωνικές επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες εταιρικής πρόνοιας;
- Ποιες πολιτικές θα πρέπει να εφαρμόσει η Ιταλία για την προώθηση της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας;

Θέμα 4. ΡΟΥΜΑΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

4.1 Ο νόμος του 2015

Στη Ρουμανία, η νομική αναγνώριση των κοινωνικών επιχειρήσεων πραγματοποιήθηκε στο ευρύτερο πλαίσιο του σχεδιασμού ενός γενικού νομοθετικού πλαισίου για την κοινωνική οικονομία. Σύμφωνα με τον νόμο 219/2015, "η κοινωνική οικονομία είναι το σύνολο των δραστηριοτήτων που οργανώνονται ανεξάρτητα από τον δημόσιο τομέα, σκοπός των οποίων είναι η εξυπηρέτηση του γενικού συμφέροντος, των συμφερόντων μιας κοινότητας και/ή προσωπικών μη χρηματικών συμφερόντων, με την αύξηση της απασχόλησης ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες και/ή την παραγωγή και προμήθεια αγαθών, την παροχή υπηρεσιών και/ή την εκτέλεση εργασιών".

Στη Ρουμανία, η έννοια της "κοινωνικής επιχείρησης" αναφέρεται σε έναν τρόπο επιχειρηματικής δράσης και όχι σε μια νομική οντότητα. Το πιστοποιητικό κοινωνικής επιχείρησης χορηγείται από τα Επαρχιακά Γραφεία Απασχόλησης για περίοδο 5 ετών, υπό την προϋπόθεση ότι η νομική δομή που υποβάλλει αίτηση για το πιστοποιητικό συμμορφώνεται με τις αρχές της κοινωνικής οικονομίας και τα ακόλουθα κριτήρια: ενεργεί για κοινωνικό σκοπό και/ή προς το γενικό συμφέρον της κοινότητας, διαθέτει τουλάχιστον το 90% των κερδών της για την επιδίωξη του κοινωνικού σκοπού και το σχηματισμό καταστατικού αποθεματικού, δεσμεύεται να μεταφέρει τα περιουσιακά στοιχεία που απομένουν μετά την εκκαθάριση σε μία ή περισσότερες κοινωνικές επιχειρήσεις, εφαρμόζει την αρχή της κοινωνικής ισότητας έναντι των εργαζομένων εξασφαλίζοντας δίκαιους μισθούς.

Ο νόμος 219/2015 απαριθμεί τους τύπους οργανισμών (συνεταιρισμοί, πιστωτικοί συνεταιρισμοί, σωματεία, ιδρύματα, σωματεία αλληλοβοήθειας και άλλες οντότητες που πληρούν τις αρχές της κοινωνικής οικονομίας) που μπορούν να αναγνωριστούν ως κοινωνικές επιχειρήσεις.

Ο νόμος ρυθμίζει επίσης για πρώτη φορά μια ειδική μορφή κοινωνικής επιχείρησης ένταξης στην εργασία, την "κοινωνική επιχείρηση κοινωνικής ένταξης". Όπως και η κοινωνική επιχείρηση, η επιχείρηση κοινωνικής ένταξης δεν αποτελεί νομική μορφή οργανισμού, αλλά ένα καθεστώς που μπορεί να αποκτήσει ένας ιδιωτικός οργανισμός που ασκεί οικονομική δραστηριότητα με στόχο να εξασφαλίσει την κοινωνικο-επαγγελματική ένταξη μειονεκτούντων ατόμων στην αγορά εργασίας.

4.2 Η παρούσα κατάσταση

Λόγω του βαθμού γραφειοκρατικοποίησης της διαδικασίας πιστοποίησης και λόγω του γεγονότος ότι οι φορολογικές και οικονομικές ανταμοιβές που συνδέονται με αυτήν είναι περιορισμένες, οι πραγματικές κοινωνικές επιχειρήσεις δείχνουν περιορισμένο ενδιαφέρον για την επίσημη εγγραφή τους ως τέτοιες: μέχρι τον Αύγουστο του 2019, μόνο 114 κοινωνικές επιχειρήσεις είχαν εγγραφεί στο Εθνικό Μητρώο Κοινωνικών Επιχειρήσεων, εκ των οποίων οι 12 ήταν κοινωνικές επιχειρήσεις ένταξης στην εργασία. Στη Ρουμανία, η πλειονότητα των πρωτοβουλιών κοινωνικής επιχειρηματικότητας δρομολογείται από σωματεία και ιδρύματα, τα οποία συχνά ιδρύουν επιχειρηματικές οντότητες υπό τον έλεγχό τους με σκοπό την άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι περισσότερες ρουμανικές κοινωνικές επιχειρήσεις είναι μικρού μεγέθους. Εντοπίστηκαν τέσσερις κύριοι τύποι κοινωνικών επιχειρήσεων: επιχειρηματικές μη κερδοσκοπικές οργανώσεις (σωματεία και ιδρύματα), σωματεία αλληλοβοήθειας (κυρίως σωματεία αλληλοβοήθειας συνταξιούχων), κοινωνικές επιχειρήσεις εργασιακής ένταξης (συμπεριλαμβανομένων δύο μοντέλων: προστατευμένα εργαστήρια και κοινωνικές επιχειρήσεις κοινωνικής ένταξης) και συνεταιρισμοί που επιδιώκουν στόχους γενικού συμφέροντος.

Τα σωματεία και τα ιδρύματα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα είναι οι πιο δυναμικοί φορείς του ρουμανικού τομέα της κοινωνικής οικονομίας.

Στοιχεία από το Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής δείχνουν ότι, το 2015, υπήρχαν 42.707 ενεργά σωματεία και ιδρύματα στη χώρα, που απασχολούσαν 99.774 άτομα.

4.3 Συμπεράσματα

Η ρουμανική νομοθεσία σχετικά με τις κοινωνικές επιχειρήσεις επικεντρώνεται σχεδόν αποκλειστικά στις κοινωνικές επιχειρήσεις εργασιακής ένταξης και στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών με εξωτερική καθοδήγηση, η οποία ενθαρρύνεται από την ύπαρξη γενναιόδωρης χρηματοδότησης για έργα εργασιακής ένταξης για μειονεκτούσες ομάδες. Ο ρουμανικός τομέας της κοινωνικής επιχειρηματικότητας αντιμετωπίζει διάφορες προκλήσεις. Πρώτον, υπάρχει αυξανόμενη ζήτηση για υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος. Ο ρουμανικός τομέας των κοινωνικών υπηρεσιών είναι υπανάπτυκτος και υποχρηματοδοτούμενος, αλλά η ζήτηση για κοινωνικές υπηρεσίες αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς, ιδίως στην περίπτωση των υπηρεσιών για τους ηλικιωμένους.

Δεύτερον, η έλλειψη ενημέρωσης και η ανεπαρκής κατανόηση της ταυτότητας και της κοινωνικής χρησιμότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων από τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων και το ευρύ κοινό, που δεν τις συνδέουν με την έννοια της επιχειρηματικότητας, αποτελούν εμπόδιο για την ανάπτυξή τους.

Τέλος, η δημόσια υποστήριξη για την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας παραμένει περιορισμένη. Εκτός από τη στήριξη των κοινωνικών επιχειρήσεων ένταξης στην εργασία, οι δημόσιοι πόροι για τη στήριξη των ενεργών κοινωνικών επιχειρήσεων από κάτω προς τα πάνω είναι πολύ λίγοι, οι επιχειρηματικές δραστηριότητες των σωματείων και των ιδρυμάτων δεν ενθαρρύνονται ούτε υποστηρίζονται από τις δημόσιες αρχές και οι οργανισμοί αλληλοβοήθειας είναι ελάχιστα κατανοητοί και σχεδόν άρατοι για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Τροφή για σκέψη

- Ποια είναι τα πλεονεκτήματα της κατανόησης της έννοιας της "κοινωνικής επιχείρησης" ως τρόπου επιχειρηματικής δράσης και όχι ως νομικής οντότητας;
- Σκεφτείτε τη σημασία του να κατανοήσει το κοινό το επιχειρηματικό δυναμικό των κοινωνικών επιχειρήσεων.
- Ποιες πολιτικές θα πρέπει να εφαρμόσει η Ρουμανία για την προώθηση της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας;

Θέμα 5. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

5.1 Ο νόμος

Ο νόμος 4019/2011, που εγκρίθηκε το 2011, ήταν ο πρώτος ελληνικός νόμος που αφορούσε την κοινωνική οικονομία και την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Αμέσως μετά, χάρη και σε μια περίοδο κοινωνικών κινητοποιήσεων, που συνήθως αναφέρεται ως "κίνημα των πλατειών", υπήρξε ραγδαία αύξηση του αριθμού των κοινωνικών επιχειρήσεων. Ο νόμος 4430/2016, ο οποίος αντικατέστησε τον προηγούμενο νόμο 4019/2011, δεν εισάγει ρητά την κοινωνική επιχείρηση ως διακριτή νομική οντότητα. Αντ' αυτού, αναγνωρίζει τρεις διαφορετικές νομικές μορφές που ορίζουν τον τομέα της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας της χώρας (ΚΑΟ). Από αυτές, μόνο δύο πληρούν τον επιχειρησιακό ορισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης: οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ) και οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.). Ο νόμος 4430/2016 υιοθέτησε μια πιο λειτουργική, βασισμένη σε κριτήρια λογική: δεν είναι απαραίτητο για μια οντότητα σχεδόν οποιασδήποτε νομικής μορφής να αλλάξει το καθεστώς της προκειμένου να ενταχθεί στο επίσημο φάσμα της ΚΑΟ και να εγγραφεί στο Κ.Α.Λ.Ο (Γενικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας). Αυτό που απαιτείται είναι η συμμόρφωση με μια σειρά επιχειρησιακών κριτηρίων που αφορούν το στόχο, τη διακυβέρνηση, την οικονομική ισότητα, τη διανομή κερδών και τα επιλέξιμα μέλη. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο νόμος 4430/2016 έθεσε νέα δεδομένα για την ανάπτυξη των πεδίων δραστηριότητας των ελληνικών κοινωνικών επιχειρήσεων, διευρύνοντας σε μεγάλο βαθμό την έννοια του "κοινωνικού σκοπού", ώστε να περιλαμβάνει μια σειρά από δραστηριότητες για το ευρύ κοινό, σε αντίθεση με την αποκλειστική εστίαση σε ευάλωτες ή/και ειδικές κοινωνικές ομάδες.

5.2 Η τρέχουσα κατάσταση

Οι ελληνικές κοινωνικές επιχειρήσεις είναι ακόμη εμβρυακές σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Σύμφωνα με τα κριτήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο συνολικός αριθμός των ελληνικών κοινωνικών επιχειρήσεων υπολογίζεται σε 1.148. Η συντριπτική πλειονότητα (984) είναι Κοιν.Σ.Επ για συλλογικούς και κοινωνικούς σκοπούς. Παρά το πολύ μικρό μέγεθος και τον ετήσιο κύκλο εργασιών τους, οι ελληνικές κοινωνικές επιχειρήσεις περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, οι περισσότεροι οργανισμοί δραστηριοποιούνται συνήθως στους τομείς του εμπορίου και της μεταποίησης τροφίμων, της εκπαίδευσης, του γενικού εμπορίου και των υπηρεσιών αναψυχής. Οι ελληνικές κοινωνικές επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται επίσης από μέλη με υψηλά εκπαιδευτικά προσόντα και γυναίκες, οι οποίες αποτελούν περισσότερο από το 60% του συνολικού τους εργατικού δυναμικού. Τέλος, οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι άνισα κατανομημένες σε όλη την Ελλάδα.

Οι τύποι κοινωνικών επιχειρήσεων που υπάρχουν σήμερα στην Ελλάδα είναι: Κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ), οι οποίες διακρίνονται στις υποκατηγορίες Κοιν.Σ.Επ ένταξης και Κοιν.Σ.Επ για συλλογικούς και κοινωνικούς σκοπούς, Κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης, Γυναικείοι αγροτουριστικοί συνεταιρισμοί, πραγματικές κοινωνικές επιχειρήσεις, όπως οι αστικοί συνεταιρισμοί, οι Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης και οι γεωργικοί συνεταιρισμοί. Υπάρχουν επίσης δύο τύποι νομικών μορφών που δεν μπορούν να θεωρηθούν πλήρως ως κοινωνικές επιχειρήσεις σύμφωνα με τον επιχειρησιακό ορισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Σωματεία και αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες και Ιδρύματα.

5.3 Συμπεράσματα

Παρά την πρόσφατη δυναμική ανάπτυξή τους, οι ελληνικές κοινωνικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν μια σειρά από περιορισμούς και εμπόδια όσον αφορά την περαιτέρω ανάπτυξή τους. Σύμφωνα με έκθεση του Βρετανικού Συμβουλίου το 2017, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεωρεί την πρόσβαση σε μορφές χρηματοδότησης και τα διοικητικά ζητήματα και τη γραφειοκρατία ως τα πιο κρίσιμα εμπόδια που εμποδίζουν την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων σε ολόκληρη τη χώρα. Για παράδειγμα, πολλά εξαγγελθέντα μέτρα στήριξης παραμένουν ανενεργά και οι περισσότερες περιφέρειες έχουν λιγότερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, επιχορηγήσεις και πληροφορίες από ό,τι στην Αττική.

Υπάρχουν επίσης ορισμένα πολιτιστικά ζητήματα, όπως η έλλειψη επίγνωσης της παράδοσης της συνεργασίας. Παρ' όλα αυτά, αν και βρίσκεται ακόμη στα σπάργανα, το ελληνικό οικοσύστημα κοινωνικών επιχειρήσεων είναι πολύ δυναμικό και θα μπορούσε δυναμικά να ευδοκιμήσει στο μέλλον.

Τροφή για σκέψη

- Γιατί είναι σημαντικό για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς να μην επικεντρώνονται μόνο σε ευάλωτες ή/και ειδικές κοινωνικές ομάδες;
- Σκεφτείτε τη σημασία που έχει η νομοθεσία σχετικά με τις κοινωνικές επιχειρήσεις να μην απαιτεί υπερβολική γραφειοκρατία.
- Ποιες πολιτικές θα πρέπει να εφαρμόσει η Ελλάδα για να προωθήσει την κοινωνική και πράσινη επιχειρηματικότητα;

Θέμα 6. ΚΡΟΑΤΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

6.1 Ο νόμος

Το 2011 ο Νόμος για τους Συνεταιρισμούς εισήγαγε τον κοινωνικό συνεταιρισμό, προκειμένου να συνδεθούν οι συνεταιρισμοί με τον τομέα των κοινωνικών επιχειρήσεων. Το 2015 εγκρίθηκε η "Στρατηγική για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας", ο κύριος στόχος της οποίας είναι να δημιουργήσει ένα υποστηρικτικό περιβάλλον για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στην Κροατία, μειώνοντας έτσι τις περιφερειακές ανισότητες, αυξάνοντας την απασχόληση και εξασφαλίζοντας μια δικαιότερη κατανομή του κοινωνικού πλούτου. Η στρατηγική ορίζει την κοινωνική επιχειρηματικότητα ως "επιχείρηση που βασίζεται στις αρχές της κοινωνικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής βιωσιμότητας, στην οποία το παραγόμενο κέρδος ή πλεόνασμα επανεπενδύεται εξ ολοκλήρου ή σε μεγάλο βαθμό προς όφελος της κοινότητας". Ο ορισμός συνοδεύεται από εννέα κριτήρια για τον προσδιορισμό των κοινωνικών επιχειρήσεων. Ο ορισμός που δίνει η Κροατία είναι σε μεγάλο βαθμό σύμφωνος με τον επιχειρησιακό ορισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κοινωνική επιχείρηση, καθώς βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε έγγραφα και πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως στην πρωτοβουλία για τις κοινωνικές επιχειρήσεις. Ο επίσημος ορισμός που δίνεται στη στρατηγική για την κοινωνική επιχειρηματικότητα δεν αναφέρει επακριβώς τις νομικές μορφές των πιθανών κοινωνικών επιχειρήσεων, αλλά μάλλον υπονοεί ότι διάφορες μορφές που πληρούν τα προβλεπόμενα κριτήρια μπορούν να θεωρηθούν ως κοινωνικές επιχειρήσεις.

6.2 Η τρέχουσα κατάσταση

Στην Κροατία δεν υπάρχουν *κατά τον νόμο* κοινωνικές επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν επίσημα στοιχεία για αυτές. Η στρατηγική για την κοινωνική επιχειρηματικότητα δεν έχει αποσαφηνίσει την κατάσταση, και η εφαρμογή των εννέα κριτηρίων για τον προσδιορισμό των κοινωνικών επιχειρήσεων είναι πολύ περίπλοκη και στερείται οποιουδήποτε μηχανισμού παρακολούθησης και ελέγχου. Υπάρχουν μερικές νομικές μορφές στην κροατική νομοθεσία που πληρούν τουλάχιστον ορισμένα από τα κριτήρια του επιχειρησιακού ορισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, επομένως, μπορούν να θεωρηθούν ως κοινωνικές επιχειρήσεις: σωματεία που επιδιώκουν την κοινωνική επιχειρηματικότητα και άλλες δραστηριότητες γενικού συμφέροντος και αναλαμβάνουν οικονομικές δραστηριότητες, συνεταιρισμοί, ιδίως κοινωνικοί συνεταιρισμοί, κοινωνικοί συνεταιρισμοί βετεράνων, αλλά και άλλοι συνεταιρισμοί που επιδιώκουν κοινωνικούς σκοπούς, ιδιωτικά ιδρύματα που επιδιώκουν σχετικές δραστηριότητες γενικού συμφέροντος και οικονομικές δραστηριότητες, εταιρείες, εκείνες που χρηματοδοτούνται από σωματεία ή και εκείνες που επιδιώκουν κοινωνικούς σκοπούς, και ιδρύματα που ιδρύονται από σωματεία που επιδιώκουν σχετικές δραστηριότητες γενικού συμφέροντος. Τα προστατευμένα και τα ολοκληρωμένα εργαστήρια δεν είναι νομικές μορφές *καθ'αυτές*, αλλά καταστάσεις που αποκτούν ορισμένες εταιρείες, συνεταιρισμοί και ιδρύματα που απασχολούν άτομα με αναπηρία.

Ο εκτιμώμενος αριθμός των κοινωνικών επιχειρήσεων το έτος 2018 ήταν: 346 σωματεία, 25 κοινωνικοί συνεταιρισμοί, 35 κοινωνικοί συνεταιρισμοί βετεράνων, 33 συνεταιρισμοί που επιδιώκουν κοινωνικούς σκοπούς, 5 ιδρύματα, 60 εταιρείες, 15 οργανισμοί και 7 προστατευμένα εργαστήρια.

Οι κροατικές κοινωνικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται κυρίως στον τομέα της γεωργίας, ακολουθούμενες από τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, την παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων και αναμνηστικών, τον τουρισμό, την επεξεργασία τροφίμων και την εστίαση, τη διαχείριση αποβλήτων και την επεξεργασία ξύλου (Turza 2014). Μελέτη του 2015 (Simlesa et al. 2015) έδειξε ότι τα έσοδα των χαρτογραφημένων κοινωνικών επιχειρήσεων ήταν 24,6 εκατ. ευρώ το 2013 και 23,3 εκατ. ευρώ το 2014.

6.3 Συμπεράσματα

Λόγω της έλλειψης πολιτικής βούλησης, η στρατηγική για την κοινωνική επιχειρηματικότητα εφαρμόστηκε ανεπαρκώς και μέχρι σήμερα απέτυχε να επιτύχει τους στόχους της για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου, τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού χρηματοδοτικού πλαισίου, την προώθηση της εκπαίδευσης πάνω στην κοινωνική επιχειρηματικότητα και την προώθηση της δημόσιας προβολής των κοινωνικών επιχειρήσεων. Ένας τεράστιος ανασταλτικός παράγοντας είναι το γεγονός ότι η υφιστάμενη νομοθεσία γύρω από τις κοινωνικές επιχειρήσεις στερείται συνοχής. Πολλοί ενδιαφερόμενοι θεωρούν ότι η έλλειψη επιχειρηματικών δεξιοτήτων μεταξύ των κοινωνικών επιχειρηματιών είναι ένας από τους σημαντικούς περιορισμούς στην ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων. Ωστόσο, η ανάπτυξη των προγραμμάτων στήριξης, κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων τα τελευταία χρόνια έχει ξεπεράσει κάπως αυτό το μειονέκτημα. Η κύρια πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις στην Κροατία είναι το πώς θα δώσουν στους ανθρώπους μια σαφέστερη κατανόηση της έννοιας της κοινωνικής επιχείρησης.

Συμπερασματικά, παρόλο που έχουν σημειωθεί ορισμένες αλλαγές, η Κροατία θα πρέπει να χαρακτηριστεί ότι βρίσκεται ακόμη στο στάδιο της "προοδευτικής ανάδυσης" της ανάπτυξης των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Τροφή για σκέψη

- Αναλογιστείτε τον αντίκτυπο που είχε η Ευρωπαϊκή Ένωση στη δημιουργία ενός νομικού πλαισίου για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στα κράτη μέλη.
- Σκεφτείτε τη χρησιμότητα των μέτρων παρακολούθησης για τον έλεγχο των κοινωνικών επιχειρήσεων
- Ποιες πολιτικές θα πρέπει να εφαρμόσει η Κροατία για την προώθηση της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας;

Θέμα 7. ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

7.1 Ο νόμος

Η ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων στη Βουλγαρία δεν καθοδηγείται από έναν ενιαίο αυστηρό ορισμό ή από ένα σχετικό κανονιστικό πλαίσιο. Αυτό σημαίνει ότι οι οικονομικές οντότητες που διαθέτουν ορισμένα χαρακτηριστικά κοινωνικής επιχείρησης δημιουργήθηκαν βάσει διαφορετικών νόμων. Αυτή η αυθόρμητη ανάπτυξη έχει σήμερα ως αποτέλεσμα να υπάρχει σημαντικός αριθμός και μεγάλη ποικιλία νομικών μορφών επιχειρήσεων με (κυρίως) κοινωνικούς στόχους. Ο κατάλογος των επιχειρήσεων με κοινωνικούς σκοπούς περιλαμβάνει: σωματεία και ιδρύματα που ασκούν οικονομικές δραστηριότητες, *chitalishta*, οι οποίες ορίζονται ως αυτοδιοικούμενα κοινοτικά σωματεία, που αναπτύσσουν και εμπλουτίζουν τοπικές πολιτιστικές, κοινωνικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες, συνεταιρισμούς ατόμων με αναπηρία, εξειδικευμένες επιχειρήσεις για την ένταξη ατόμων με αναπηρία. Συνολικά, αυτές οι βασικές νομικές διατάξεις παρέχουν ευκαιρίες στις επιχειρήσεις με κοινωνικούς στόχους να χαρακτηριστούν ως κοινωνικές επιχειρήσεις σύμφωνα με τον επιχειρησιακό ορισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο νέος νόμος για τις επιχειρήσεις της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας εγκρίθηκε από την Εθνοσυνέλευση στις 18 Οκτωβρίου 2018 και τέθηκε σε ισχύ στις 2 Μαΐου 2019. Πρόκειται για τον πρώτο νόμο που αναγνωρίζει την ύπαρξη και τη λειτουργία των διαφόρων φορέων της κοινωνικής οικονομίας. Στόχος του είναι να παρέχει έναν σαφή ορισμό των κοινωνικών επιχειρήσεων, μέτρα για την προώθησή τους, μαζί με μηχανισμούς αλληλεπίδρασης με το κράτος και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς. Ο νόμος εισάγει τις ακόλουθες αρχές της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας: προτεραιότητα των κοινωνικών έναντι των οικονομικών στόχων, συνεργασία για δημόσιο ή/και συλλογικό όφελος, δημοσιότητα και διαφάνεια, ανεξαρτησία από τις δημόσιες αρχές, συμμετοχή των μελών, των εργαζομένων ή των υπαλλήλων στη λήψη διοικητικών αποφάσεων.

Ο νέος νόμος για τις επιχειρήσεις της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας στη Βουλγαρία ανταποκρίνεται στον επιχειρησιακό ορισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τις διαστάσεις της οικονομικής, κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς διακυβέρνησης.

7.2 Η τρέχουσα κατάσταση

Λόγω της έλλειψης επαρκών στατιστικών στοιχείων και με πολλές επιφυλάξεις, ο συνολικός αριθμός των ιδρυμένων σήμερα κοινωνικών επιχειρήσεων που ανταποκρίνονται στον επιχειρησιακό ορισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Βουλγαρία θα μπορούσε να εκτιμηθεί σε 3.674. Αντιπροσωπεύουν περίπου το 1% του συνόλου των επιχειρήσεων στη χώρα, απασχολώντας περίπου το 2% του απασχολούμενου πληθυσμού. Συμβάλλουν περίπου στο 0,7% της προστιθέμενης αξίας που παράγεται στη χώρα. Και τα τρία στοιχεία βρίσκονται πολύ κάτω από τους μέσους όρους της

Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η σύνθεσή τους ανά νομική μορφή έχει ως εξής: 2.430 σωματεία και ιδρύματα, 1.000 chitalishta, 200 εξειδικευμένες επιχειρήσεις για άτομα με αναπηρία και 44 συνεταιρισμοί ατόμων με αναπηρία.

Σύμφωνα με ορισμένες πηγές, τα σωματεία και τα ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων των chitalishta, παρέχουν συνήθως κοινωνικές, εκπαιδευτικές, εκπαιδευτικές και υγειονομικές υπηρεσίες. Υπάρχουν εντυπωσιακές περιφερειακές διαφορές και συνεχίζουν να αυξάνονται. Όλα τα στοιχεία επιβεβαιώνουν τη συγκέντρωση των σωματείων και των ιδρυμάτων (εξαιρουμένων των chitalista) στην πρωτεύουσα και στις μεγάλες πόλεις.

7.3 Συμπεράσματα

Οι πιο ορατοί και συχνά αναφερόμενοι ανασταλτικοί παράγοντες της ανάπτυξης των κοινωνικών επιχειρήσεων έχουν τη μορφή: ανεπαρκούς κρατικής χρηματοδότησης, ανεπαρκούς στοχευμένης βοήθειας μέσω ειδικών χρηματοδοτικών μέσων, έλλειψης επαρκούς υποστήριξης από τους δήμους και έλλειψης εξειδικευμένου προσωπικού. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η χαμηλή τάση για καινοτομία αποτελεί επίσης εμπόδιο για την έναρξη ή την ανάπτυξη κοινωνικών επιχειρήσεων. Ωστόσο, φαίνεται ότι ο θεμελιώδης ανασταλτικός παράγοντας που θέτει σε κίνδυνο την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων είναι η γενική οικονομική και κοινωνική κατάσταση της χώρας. Επί του παρόντος, οι κοινωνικές επιχειρήσεις βασίζονται κυρίως στη δημόσια (δημοσιονομική) στήριξη, αλλά οι δυνατότητες των δημόσιων προϋπολογισμών (εθνικών και τοπικών) να στηρίξουν τις κοινωνικές επιχειρήσεις παραμένουν αρκετά περιορισμένες. Το γεγονός αυτό συνδυάζεται με ένα υψηλό επίπεδο (εισοδηματικής) φτώχειας, το οποίο κατατάσσεται ως το υψηλότερο σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επομένως, παρά τις μεγάλες κλίμακας ανάγκες για κοινωνικές υπηρεσίες, οι περιορισμένοι δημόσιοι προϋπολογισμοί και τα χαμηλά εισοδήματα μειώνουν τη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες που θα μπορούσαν να παρέχουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις. Στη Βουλγαρία απαιτούνται αλλαγές στις οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές. Η επιταχυνόμενη ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων αποτελεί μία από τις σημαντικές ευκαιρίες για την πραγματοποίηση θετικών αλλαγών. Ο νέος νόμος για τις επιχειρήσεις της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας είναι ένα βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Ωστόσο, απαιτούνται πολλά άλλα βήματα για την επιταχυνόμενη και αποτελεσματική ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Τροφή για σκέψη

- Σκεφτείτε τη σημασία της νομοθεσίας για τις κοινωνικές επιχειρήσεις που θα λαμβάνει υπόψη τις τοπικές ιδιαιτερότητες κάθε χώρας.
- Σε τι είδους κοινωνικές επιχειρήσεις θα πρέπει να επενδύσει η κυβέρνηση σε μια χώρα όπως η Βουλγαρία;
- Ποιες πολιτικές θα πρέπει να εφαρμόσει η Βουλγαρία για την προώθηση της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας;

Θέμα 8. ΠΟΛΩΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

8.1 Ο νόμος

Η ένταξη της Πολωνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση της ανάπτυξης των κοινωνικών επιχειρήσεων. Επί του παρόντος, οι κοινωνικές επιχειρήσεις στην Πολωνία ρυθμίζονται από ειδικά νομικά πλαίσια για κάθε τύπο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μέχρι πρόσφατα δεν είχε συμφωνηθεί κοινός νομικός ορισμός της κοινωνικής επιχείρησης. Ωστόσο, έχοντας αναλύσει διάφορους τύπους οργανισμών που πληρούν τα κριτήρια του επιχειρησιακού ορισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι μπορούν να διακριθούν τέσσερις τύποι κοινωνικών επιχειρήσεων. Αυτοί είναι: κοινωνικοί συνεταιρισμοί, επιχειρηματικοί μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί (ENPO), ιδρύματα επαγγελματικής δραστηριότητας (zakład aktywności zawodowej - ZAZ) και μη κερδοσκοπικές εταιρείες.

Επί του παρόντος, η σημαντικότερη πηγή που ρυθμίζει τις κοινωνικές επιχειρήσεις στην Πολωνία είναι το Εθνικό Πρόγραμμα για την Ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας (KPRES), το οποίο έγινε δεκτό από το Συμβούλιο Υπουργών το 2014 και παρατάθηκε (με ορισμένες καινοτομίες) το 2019 για τα επόμενα τέσσερα χρόνια. Σύμφωνα με το KPRES 2019-2023, οι κοινωνικές επιχειρήσεις νοούνται ως οντότητες που ασκούν δραστηριότητες της αγοράς, συμπεριλαμβανομένων τόσο της οικονομικής δραστηριότητας (μη συνδεδεμένη επιχειρηματική δραστηριότητα) όσο και της αμειβόμενης δραστηριότητας που σχετίζεται με την αποστολή και αποσκοπεί στην επανένταξη των ατόμων που απειλούνται από τον κοινωνικό αποκλεισμό, τα οποία πρέπει να αποτελούν τουλάχιστον το 30% του εργατικού δυναμικού.

Τον Ιούλιο του 2022 ψηφίστηκε ο νέος νόμος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις και την υποστήριξη της κοινωνικής οικονομίας. Ο νόμος εισάγει το καθεστώς της κοινωνικής επιχείρησης που μπορούν να αποκτήσουν οι οργανισμοί που πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή. Το καθεστώς αυτό θα είναι διαθέσιμο σε: κοινωνικούς συνεταιρισμούς, μη κυβερνητικές οργανώσεις, εργασιακούς συνεταιρισμούς, συνεταιρισμούς ατόμων με

αναπηρία και τυφλών, συνεταιρισμούς γεωργικής παραγωγής. Σύμφωνα με τον νόμο για την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία, μια κοινωνική επιχείρηση είναι μια οντότητα που -ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή- ασκεί οικονομικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της αμειβόμενης καταστατικής δραστηριότητας και/ή της δραστηριότητας της αγοράς. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στον τομέα της κοινωνικής και επαγγελματικής επανένταξης των ατόμων που απειλούνται από τον κοινωνικό αποκλεισμό και ταυτόχρονα παρέχουν υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Ο νόμος προβλέπει συγκεκριμένα οφέλη για τις εγγεγραμμένες κοινωνικές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων επιδοτήσεων για τους εργαζομένους που προέρχονται από τις μειονεκτούσες ομάδες και φορολογικών απαλλαγών.

8.2 Η τρέχουσα κατάσταση

Ο αριθμός όλων των τύπων κοινωνικών επιχειρήσεων στην Πολωνία αυξάνεται από τότε που αναγνωρίστηκαν επίσημα. Επίσης, ο αριθμός των απασχολούμενων αυξάνεται. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις εξακολουθούν να αποτελούν ένα μικρό μέρος της πολωνικής οικονομίας, αλλά η σημασία τους αυξάνεται σταθερά. Οι αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης έδειξαν ότι το 2019 υπήρχαν 29.535 κοινωνικές επιχειρήσεις στην Πολωνία. Οι πολυπληθέστερες είναι οι ΕΝΠΟ, οι οποίες υπολογίζονται σε 27.600, ακολουθούμενες από 1.600 κοινωνικούς συνεταιρισμούς, 226 μη κερδοσκοπικές εταιρείες και 109 ΖΑΖ. Εκείνη τη στιγμή, οι κοινωνικές επιχειρήσεις απασχολούσαν 428.700 άτομα, αλλά το δυναμικό απασχόλησής τους, μετρούμενο σε ισοδύναμο πλήρους απασχόλησης (ΙΠΑ) είναι πολύ μικρότερο.

8.3 Συμπεράσματα

Υπάρχουν διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις στην Πολωνία. Πρώτον, υπάρχει εννοιολογική σύγχυση στον ορισμό της κοινωνικής επιχείρησης. Αυτό συνδέεται με το γεγονός ότι η έννοια της κοινωνικής επιχείρησης είναι σχετικά νέα, αφού υπάρχει εδώ και περίπου 15 χρόνια στις θεωρητικές εκτιμήσεις και στο κοινωνικοοικονομικό τοπίο της Πολωνίας. Η εννοιολογική σύγχυση συνδέεται επίσης με την ασάφεια στον ορισμό των τομέων δραστηριότητας των κοινωνικών επιχειρήσεων. Υπάρχει η τάση να συγχέονται οι κοινωνικές επιχειρήσεις με την εργασιακή ενσωμάτωση. Οι διάφοροι τύποι δραστηριοτήτων που αναλαμβάνουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις, όπως για παράδειγμα η τοπική ανάπτυξη ή η παροχή υπηρεσιών γενικού συμφέροντος, δεν έχουν αναγνωριστεί σωστά στην Πολωνία. Επιπλέον, ο κατακερματισμός των νομικών συστημάτων εμπόδισε τη δημιουργία μιας κοινής ταυτότητας του τομέα των κοινωνικών επιχειρήσεων. Ως αποτέλεσμα, οι πολωνικοί οργανισμοί που ιδρύουν κοινωνικές επιχειρήσεις δεν αναγνωρίζουν τον εαυτό τους ως ενιαίο τομέα. Τα προβλήματα αυτά είναι συνυφασμένα με ορισμένα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι πολωνικές κοινωνικές επιχειρήσεις. Σε αυτά περιλαμβάνονται η απροθυμία ανάληψης και εκτέλεσης οικονομικών δραστηριοτήτων μεταξύ των μη κερδοσκοπικών οργανισμών, η περιορισμένη ζήτηση για τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παρέχουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις από τις δημόσιες αρχές, τις επιχειρήσεις της αγοράς και τους μεμονωμένους αποδέκτες, καθώς και οι ανεπαρκείς διοικητικές δεξιότητες των διευθυντών των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Ταυτόχρονα, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση του ενδιαφέροντος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στην Πολωνία. Έχουν βελτιώσει σημαντικά τη θέση τους, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί στη σταδιακή αναγνώριση των κοινωνικών επιχειρήσεων από τους πολίτες, τους ακαδημαϊκούς, τον τρίτο τομέα και τους εκπροσώπους της δημόσιας διοίκησης. Χάρη στους νέους κανονισμούς, η κοινωνική οικονομία θα αναπτυχθεί και θα αποτελέσει σημαντικό εργαλείο ενεργού κοινωνικής πολιτικής.

Τροφή για σκέψη

- Να προβληματιστούν σχετικά με τη σημασία που έχει για τις κοινωνικές επιχειρήσεις να ενεργούν ως ενιαίος τομέας
- Πώς θα μπορούσαν οι κοινωνικές επιχειρήσεις να βελτιώσουν την αναγνώρισή τους από τους πολίτες;
- Ποιες πολιτικές θα πρέπει να εφαρμόσει η Πολωνία για την προώθηση της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας;

Μελέτες περιπτώσεων

Τίτλος της μελέτης περίπτωσης 1:

Νόμος για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς στην Ιταλία: προσαρμογή ενός υφιστάμενου συνεταιριστικού νόμου για τη στήριξη της ανάπτυξης κοινωνικών επιχειρήσεων

Περιγραφή της μελέτης περίπτωσης:

Πώς γεννήθηκε ο ιταλικός νόμος για τις κοινωνικές επιχειρήσεις

Η ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων, σε μεγάλο βαθμό με τη μορφή κοινωνικών συνεταιρισμών, ξεκίνησε συγκριτικά νωρίτερα στην Ιταλία σε σχέση με τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη μέλη, στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί αποτελούν εξέχοντες μοχλούς παροχής κοινωνικής πρόνοιας και δημιουργήθηκαν όταν προέκυψαν κενά κοινωνικής πρόνοιας καθώς ορισμένες κοινωνικές ανάγκες δεν καλύπτονταν επαρκώς ούτε από τον δημόσιο ούτε από τον ιδιωτικό τομέα. Ένας σημαντικός επιταχυντής για την ανάπτυξη των κοινωνικών συνεταιρισμών στην Ιταλία ήταν η κατάργηση του Νόμου Crispi (6972/1890), ο οποίος ανέφερε ότι η ευθύνη για την παροχή υπηρεσιών πρόνοιας περιορίζεται σε δημόσιους φορείς ή στους ίδιους τους πολίτες. Ωστόσο, η απόφαση 396 του Συνταγματικού Δικαστηρίου του 1988 τον κήρυξε αντισυνταγματικό, επεκτείνοντας την παροχή υπηρεσιών πρόνοιας σε ιδιωτικούς φορείς. Το 1991, μετά από σχεδόν δέκα χρόνια ανεξέλεγκτης ανάπτυξης, ο ιταλικός νόμος αναγνώρισε τόσο τους νέους όσο και τους υφιστάμενους κοινωνικούς συνεταιρισμούς και υποστήριξε την επέκτασή τους σε ολόκληρη την Ιταλία.

Το ιταλικό δίκαιο ως βάση για άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το 1991, η Ιταλία θέσπισε τον νόμο 381/1991 για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς για να αναγνωρίσει νομικά τους συνεταιρισμούς που λειτουργούν με ρητό "στόχο την επιδίωξη του γενικού συμφέροντος της κοινότητας για την ανθρώπινη προαγωγή και την κοινωνική ενσωμάτωση των πολιτών". Ο νόμος ρυθμίζει δύο τύπους μορφών κοινωνικών συνεταιρισμών: Τύπος Α, δηλαδή κοινωνικοί συνεταιρισμοί που παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας ή εκπαιδευτικές υπηρεσίες και Τύπος Β, δηλαδή κοινωνικοί συνεταιρισμοί που ενσωματώνουν ευάλωτα ή μειονεκτούντα άτομα στην εργασία μέσω γεωργικών, μεταποιητικών ή άλλων εμπορικών δραστηριοτήτων. Οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί Τύπου Β θα πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον 30% "μειονεκτούντων εργαζομένων" στο εργατικό τους δυναμικό, για τους οποίους απαλλάσσονται από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.

Ο ιταλικός νόμος 381/1991 για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς είναι η πρώτη γενιά νόμων που αναπτύχθηκε για να ρυθμίσει ειδικά τις κοινωνικές επιχειρήσεις, λειτουργώντας ως νομοθεσία-ακρογωνιαίος λίθος για την προώθηση των οικοσυστημάτων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας σε όλη την Ευρώπη, στην Πορτογαλία, την Ισπανία, την Ελλάδα, τη Γαλλία, την Ουγγαρία, την Τσέχικη Δημοκρατία και πέραν αυτών στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο νόμος αυτός αποτέλεσε πρότυπο νομοθεσίας για τις κοινωνικές επιχειρήσεις σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε παγκόσμιο επίπεδο, οδηγώντας στην αντιγραφή και χρήση των μορφών κοινωνικών επιχειρήσεων Τύπου Α και Β, όπως ορίζονται από τον νόμο, όπως στη Νότια Κορέα.

Αντίκτυπος

Ο νόμος 381/1991 για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς αποτελεί πρωτοποριακό νομικό πλαίσιο, καθώς ήταν ο πρώτος νόμος που συγκεκριμένα αναγνώρισε και ρύθμισε τις κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ιταλία. Ενέπνευσε την ανάπτυξη του νόμου για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς και άλλων νομικών πλαισίων για τη ρύθμιση των κοινωνικών επιχειρήσεων. Ο νόμος 118/2005 και το νομοθετικό διάταγμα 155/2006 αναγνωρίζουν τις κοινωνικές επιχειρήσεις μέσω ενός νομικού καθεστώτος, επιτρέποντας σε ένα ευρύ φάσμα οντοτήτων (σωματεία, ιδρύματα, θρησκευτικά ιδρύματα, συνεταιρισμούς, εταιρείες περιορισμένης ευθύνης και εταιρείες μετόχων) να ασκούν οικονομικές δραστηριότητες με κοινωνικό σκοπό, αυξάνοντας έτσι το μερίδιο που συνεισφέρουν στο ΑΕΠ της ιταλικής οικονομίας.

Βασικά συμπεράσματα:

Η μελέτη περίπτωσης διδάσκει στους χρήστες της ενότητας τη σημασία της νομοθετικής δράσης σε επίπεδο μεμονωμένης χώρας. Μπορεί να έχει επαναστατικό αντίκτυπο στη νομοθεσία που ψηφίζεται ακόμη και σε διεθνές επίπεδο.

Τίτλος της μελέτης περίπτωσης 2:

Το διάταγμα των Βρυξελλών του 2018 για τις κοινωνικές επιχειρήσεις: Διαδικασία χάραξης πολιτικής χωρίς αποκλεισμούς για τη συνδιαμόρφωση ενός νομικού πλαισίου για τις κοινωνικές επιχειρήσεις

Περιγραφή της μελέτης περίπτωσης:

Τι

Το διάταγμα για τη διαπίστευση και την υποστήριξη των κοινωνικών επιχειρήσεων εγκρίθηκε στις 23 Ιουλίου 2018 στην περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας του Βελγίου. Η έκδοση του εν λόγω διατάγματος είναι αποτέλεσμα διετούς διαδικασίας διαβούλευσης με διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς, μεταξύ των οποίων το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας (CESRBC), το Γραφείο Απασχόλησης των Βρυξελλών Actiris, η Πλατφόρμα Διαβούλευσης για την Κοινωνική Οικονομία των Βρυξελλών που επεκτάθηκε στο ConcertES1 και το SAW-B (βλ. τα παρακάτω βήματα). Επιπλέον ενδιαφερόμενοι φορείς, όπως ακαδημαϊκοί, ομοσπονδίες κοινωνικών επιχειρήσεων και οι ίδιες οι κοινωνικές επιχειρήσεις, συμμετείχαν επίσης στη διαδικασία διαβούλευσης, ιδίως για τον

καθορισμό του ορισμού της κοινωνικής επιχείρησης.

Το διάταγμα θεσπίζει ένα σύνολο κριτηρίων οργανωμένων σε τρεις διαστάσεις - κοινωνική, οικονομική και διακυβέρνηση - και ορίζει ως "κοινωνική επιχείρηση" τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού ή δημόσιου δικαίου που υλοποιούν ένα οικονομικό σχέδιο, επιδιώκουν κοινωνικό σκοπό και ασκούν δημοκρατική διακυβέρνηση. Επιπλέον, το νομικό πλαίσιο καθορίζει τα καθεστώτα δημόσιας στήριξης που μπορούν να αξιοποιήσουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής και μη οικονομικής βοήθειας.

Γιατί

Μέχρι πρόσφατα, οι κοινωνικές επιχειρήσεις και η κοινωνική οικονομία στην περιοχή των Βρυξελλών-Πρωτεύουσας συνδέονταν σε μεγάλο βαθμό με τον τομέα της ένταξης στην εργασία. Ο στόχος αυτής της διαδικασίας χάραξης πολιτικής ήταν διπτός: (1) η αναθεώρηση των διαταγμάτων του 20042 και του 20123 σχετικά με την κοινωνική οικονομία και την πιστοποίηση των κοινωνικών επιχειρήσεων ένταξης στην εργασία και (2) η αναγνώριση των κοινωνικών επιχειρήσεων πέραν του τομέα της ένταξης στην εργασία. Κατά τον σχεδιασμό νομικών πλαισίων, μια διαδικασία διαβούλευσης χωρίς αποκλεισμούς μπορεί να έχει θεμελιώδη σημασία καθώς βελτιώνει τον τρόπο με τον οποίο οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής αντιλαμβάνονται τις κοινωνικές επιχειρήσεις και, ως εκ τούτου, διασφαλίζει ότι τα νομικά πλαίσια είναι συναφή, κατάλληλα και ανταποκρίνονται στις ανάγκες των σχετικών ενδιαφερομένων μερών. Τέλος, η συνδιαμόρφωση ενός νομικού πλαισίου συμβάλλει στην αποτροπή πρακτικών προβλημάτων εφαρμογής, ενισχύει τη συμμόρφωση και την αποδοχή του εν λόγω πλαισίου και αυξάνει την εμπιστοσύνη του κοινού στην κυβέρνηση.

Αντίκτυπος

Μέχρι τον Ιούνιο του 2021, 155 κοινωνικές επιχειρήσεις ήταν διαπιστευμένες στην περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας. Το διάταγμα του 2018 είχε θετικό αντίκτυπο στις κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς ενίσχυσε την ασφάλεια δικαίου τους σε σχέση με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τις κρατικές ενισχύσεις και, ως εκ τούτου, αύξησε την πρόσβασή τους σε χρηματοδοτικούς πόρους. Επίσης, επέτρεψε στις κοινωνικές επιχειρήσεις να βελτιώσουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες, ιδίως όσον αφορά τη διακυβέρνησή τους. Εν ολίγοις, το διάταγμα των Βρυξελλών για τις κοινωνικές επιχειρήσεις και η διαδικασία χάραξης πολιτικής συνέβαλαν τόσο στην οικοδόμηση κοινής αντίληψης για τις κοινωνικές επιχειρήσεις όσο και στη διάρθρωση του συνολικού τομέα, γεγονός που με τη σειρά του προώθησε την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων στην περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας.

Βασικά συμπεράσματα:

Ξεκινώντας τη διαδικασία διαβούλευσης σε πρώιμο στάδιο της ανάπτυξης πολιτικής, η κυβέρνηση της Περιφέρειας Βρυξελλών-Πρωτεύουσας συνέβαλε στη μεγιστοποίηση της αξίας της δέσμευσης των ενδιαφερομένων μερών. Η ενασχόληση με ένα ευρύ φάσμα φορέων επέτρεψε τον σχεδιασμό ενός νομικού πλαισίου που να είναι περισσότερο ευθυγραμμισμένο με τις ανάγκες και τις πραγματικότητες του τομέα και να αντικατοπτρίζει ένα φάσμα απόψεων με αναλογικό τρόπο, αποφεύγοντας έτσι την αγκύλωσή του σε μια ενιαία ιδεολογία της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Μια τέτοια διαδικασία χάραξης πολιτικής χωρίς αποκλεισμούς διευκόλυνε επίσης την ευρύτερη αποδοχή των κριτηρίων για τις κοινωνικές επιχειρήσεις και επέτρεψε την κοινή κατανόηση και ερμηνεία του νομικού πλαισίου. Τελικά, η διαδικασία προώθησε τον διάλογο μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής και των κύριων παραγόντων του τομέα. Ο διάλογος παραμένει ανοικτός σήμερα και επιτρέπει να συγκεντρώνονται εύκολα οι κύριοι αυτοί φορείς γύρω από ένα τραπέζι όταν χρειάζεται.

Δραστηριότητες

Εισαγωγικό βίντεο	
Μορφή: (πρόσωπο με πρόσωπο, διαδικτυακά, υβριδικά)	Διαδικτυακά
Μαθησιακοί στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> Αναγνώριση των κανονιστικών πηγών της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας Προσδιορισμός των προτεραιοτήτων της Ευρώπης όσον αφορά την πράσινη και κοινωνική επιχειρηματικότητα
Απαιτούμενο υλικό/εξοπλισμός	Υπολογιστής

Περιγραφή της δραστηριότητας	Ο χρήστης παρακολουθεί ένα σύντομο βίντεο στο Youtube που εξηγεί τις έννοιες της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχείρησης, καθώς και τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που υποστηρίζουν την κοινωνική οικονομία. https://www.youtube.com/watch?v=Hy1Vb08TAUY
Ερωτήσεις	1. Βελτίωσε η δραστηριότητα αυτή την κατανόηση του θέματος της ενότητας;
Διαθέσιμος χρόνος	30 λεπτά
Πώς μπορεί να προσαρμοστεί αυτή η δραστηριότητα σε διαφορετική μορφή;	Η δραστηριότητα μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί πρόσωπο με πρόσωπο σε ομαδικό πλαίσιο. Στην περίπτωση αυτή οι χρήστες παρακολουθούν το βίντεο μαζί και στη συνέχεια γίνεται συζήτηση για το περιεχόμενό του.
Σημειώσεις για τον εκπαιδευτή/συντονιστή	

Ανεστραμμένη τάξη

Μορφή: (πρόσωπο με πρόσωπο, διαδικτυακά, υβριδικά)	Πρόσωπο με πρόσωπο, διαδικτυακά
Μαθησιακοί στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> • Αναγνώριση των κανονιστικών πηγών της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας • Προσδιορισμός των προτεραιοτήτων της Ευρώπης όσον αφορά την πράσινη και κοινωνική επιχειρηματικότητα • Παγίωση της γνώσης της ύλης της ενότητας • Προώθηση της ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των μελών της ομάδας
Απαιτούμενο υλικό/εξοπλισμός	Υπολογιστής, πίνακας
Περιγραφή της δραστηριότητας	Οι χρήστες της ενότητας χωρίζονται σε οκτώ ομάδες και σε κάθε ομάδα ανατίθεται ένα κεφάλαιο. Τα μέλη των ομάδων ενθαρρύνονται να διαβάσουν το κεφάλαιό τους και να προετοιμάσουν μια σύντομη παρουσίαση που θα κάνουν αργότερα σε όλους τους άλλους χρήστες.
Ερωτήσεις	1. Βελτίωσε η δραστηριότητα αυτή την κατανόηση της ύλης; 2. Καταφέρατε να αποκτήσετε διαφορετικές οπτικές γωνίες σχετικά με το υλικό δουλεύοντας με την ομάδα σας;
Διαθέσιμος χρόνος	2 ώρες
Πώς μπορεί να προσαρμοστεί αυτή η δραστηριότητα σε διαφορετική μορφή;	Κατά περίπτωση
Σημειώσεις για τον εκπαιδευτή/συντονιστή	

Μετωπική διάλεξη

Μορφή: (πρόσωπο με πρόσωπο, διαδικτυακά, υβριδικά)	Πρόσωπο με πρόσωπο
Μαθησιακοί στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> • Αναγνώριση των κανονιστικών πηγών της κοινωνικής και πράσινης επιχειρηματικότητας • Προσδιορισμός των προτεραιοτήτων της Ευρώπης όσον αφορά την πράσινη και κοινωνική επιχειρηματικότητα • Απόκτηση καλύτερης γνώσης της ευρωπαϊκής πολιτικής για την επιχειρηματική εκπαίδευση • Κατανόηση του κοινωνικού ρόλου του επιχειρηματία
Απαιτούμενο υλικό/εξοπλισμός	Υπολογιστής ή φορητός υπολογιστής
Περιγραφή της δραστηριότητας	Οι χρήστες της ενότητας παρακολουθούν διαλέξεις με φυσική παρουσία ή μέσω διαδικτύου. Ο διδάσκων είναι ένα άτομο που δεν ανήκει στην ομάδα και παρουσιάζει το υλικό της ενότητας, ενδεχομένως με τη βοήθεια μιας παρουσίασης Powerpoint. Στη συνέχεια, το υλικό συζητείται μεταξύ των χρηστών και του διδάσκοντα και απαντώνται ενδεχόμενες ερωτήσεις.
Ερωτήσεις	<ol style="list-style-type: none"> 1. Βελτίωσε η δραστηριότητα αυτή την κατανόηση της ύλης; 2. Είχατε τη δυνατότητα να αποκτήσετε διαφορετικές απόψεις για το υλικό συζητώντας το με την ομάδα σας και τον διδάσκοντα; 3. Ήταν αποτελεσματικός ο διδάσκων στην παρουσίαση της ύλης;
Διαθέσιμος χρόνος	2 ώρες
Πώς μπορεί να προσαρμοστεί αυτή η δραστηριότητα σε διαφορετική μορφή;	Η δραστηριότητα μπορεί να λάβει χώρα διαδικτυακά με τη χρήση μιας διαδικτυακής εφαρμογής τηλεδιάσκεψης
Σημειώσεις για τον εκπαιδευτή/συντονιστή	

Περαιτέρω ανάγνωση

Όνομα πόρου	Τύπος	Σύνδεσμος
Περιοχή του διαδικτυακού τόπου της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφιερωμένη στην ανάλυση των κοινωνικών επιχειρήσεων και των οικοσυστημάτων τους στην Ευρώπη	Ιστοσελίδα	https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8274
Κοινωνικές επιχειρήσεις στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη	Άρθρο	https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/51385/9781000367157.pdf?sequence=1#page=173
Οδηγός για την προώθηση της επιχειρηματικής εκπαίδευσης	Άρθρο	https://eisma.ec.europa.eu/system/files/2022-01/A%20guide%20for%20fostering%20entrepreneurship%20education.pdf
Υιοθέτηση πράσινων περιβαλλοντικών πρακτικών σε μικρές και μεσαίες	Άρθρο	https://www.mdpi.com/2071-1050/13/9/4968

επιχειρήσεις: πρότυπα επιχειρηματιών και επιχειρηματικών πολιτικών στη Ρουμανία		
Πράσινη συμφωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απαλλαγή της Ρουμανίας από τον άνθρακα	Άρθρο	https://www.google.com/url?sa=t&ct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewjgu2GsKr5AhUthv0HHVX4BpMQFnoECC4QAQ&url=https%3A%2F%2Fassets.ey.com%2Fcontent%2Fdam%2Fey-sites%2Fey-com%2Fen-ro%2Fnews%2F21%2F4%2Fey-ro-en-report-the-european-green-deal.pdf%3Fdownload&usg=AOvVaw1xobAWbSFJZ9DeUScvaGxe
Νομικό πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας στη Ρουμανία	Ιστοσελίδα	https://cries.ro/economie-sociala/
Νέο νομικό περιβάλλον της ελληνικής κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας: Εμπόδια και ευκαιρίες για την ανάπτυξη του τομέα	Άρθρο	https://www.researchgate.net/publication/328333843_New_legal_environment_of_the_Greek_Social_and_Solidarity_Economy_Impediments_and_opportunities_for_the_development_of_the_sector

Κουίζ

E1. Τι είναι η Επιχειρηματική Εκπαίδευση (ΕΕ); (3)

- 1) Ένα μάθημα για το πώς να ξεκινήσετε μια επιχείρηση
- 2) Ένα σχολικό μάθημα
- 3) Ένας συνδυασμός ανάπτυξης ικανοτήτων και αλλαγής νοοτροπίας
- 4) Όλα τα παραπάνω

E2. Σε τι συνίσταται η προσέγγιση "χωρίς αποκλεισμούς" για την καταμέτρηση των κοινωνικών επιχειρήσεων στο Βέλγιο; (2)

- 1) Μετρά όλους τους οργανισμούς που ασχολούνται με την κοινωνική ένταξη
- 2) Μετρά όλους τους οργανισμούς που βρίσκονται μεταξύ της δημόσιας και της ιδιωτικής κερδοσκοπικής σφαίρας
- 3) Μετρά όλους τους εύκολα προσδιορίσιμους τύπους κοινωνικών επιχειρήσεων
- 4) Όλα τα παραπάνω

E3. Ποια είναι η πιο συνηθισμένη μορφή κοινωνικής επιχείρησης στην Ιταλία; (1)

- 1) Σωματεία
- 2) Κοινωνικοί συνεταιρισμοί
- 3) Ιδρύματα
- 4) Όλα τα παραπάνω

E4. Τι είναι η ρουμανική "κοινωνική επιχείρηση κοινωνικής ένταξης"; (2)

- 1) Ένας ιδιωτικός οργανισμός που προσφέρει υπηρεσίες σε μειονεκτούντα άτομα
- 2) Ιδιωτικός οργανισμός που ασκεί οικονομική δραστηριότητα με στόχο τη διασφάλιση της κοινωνικοεπαγγελματικής ένταξης μειονεκτούντων ατόμων στην αγορά εργασίας
- 3) Ένας συνεταιρισμός αποτελούμενος από μειονεκτούντα άτομα
- 4) Όλα τα παραπάνω

E5. Ποιος είναι ένας πολλά υποσχόμενος τομέας για τις κοινωνικές επιχειρήσεις στη Ρουμανία; (1)

- 1) Κοινωνικές υπηρεσίες
- 2) Δίκαιο εμπόριο
- 3) Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- 4) Όλα τα παραπάνω

E6. Ποιο είναι το κύριο εμπόδιο που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές κοινωνικές επιχειρήσεις; (3)

- 1) Έλλειψη υποστήριξης από την κυβέρνηση και την κοινωνία
- 2) Έλλειψη επιχειρηματικών δεξιοτήτων
- 3) Γραφειοκρατία και έλλειψη ίδρυσης
- 4) Όλα τα παραπάνω

E7. Γιατί είναι δύσκολο να συλληθούν στοιχεία για τις κροατικές κοινωνικές επιχειρήσεις; (2)

- 1) Υπάρχει υπερβολική γραφειοκρατία
- 2) Η εφαρμογή των εννέα κριτηρίων είναι πολύ περίπλοκη
- 3) Οι οργανισμοί δεν ενδιαφέρονται να αποκτήσουν το καθεστώς της κοινωνικής επιχείρησης
- 4) Όλα τα παραπάνω

E8. Ποιος παράγοντας περιορίζει την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων στη Βουλγαρία; (4)

- 1) Αδύναμη κυβερνητική χρηματοδότηση
- 2) Έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού
- 3) Κακή οικονομική και κοινωνική κατάσταση
- 4) Όλα τα παραπάνω

E9. Γιατί οι πολωνικές κοινωνικές επιχειρήσεις δεν αναγνωρίζονται ως ενιαίος τομέας; (3)

- 1) Επειδή πιστεύουν ότι υπάρχει θεμελιώδης διαφορά μεταξύ της προσφοράς κοινωνικών υπηρεσιών και της επιχειρηματικής δραστηριότητας
- 2) Επειδή προτιμούν να διαφοροποιούνται μεταξύ των διαφόρων τομέων
- 3) Επειδή τα νομικά συστήματα ήταν κατακερματισμένα μέχρι πρόσφατα
- 4) Όλα τα παραπάνω

E10. Γιατί το διάταγμα των Βρυξελλών του 2018 αναπτύχθηκε με διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς; (4)

- 1) Για μεγιστοποίηση της δέσμευσης των ενδιαφερομένων μερών
- 2) Για να δημιουργηθεί ένα νομικό πλαίσιο καλύτερα ευθυγραμμισμένο με τις ανάγκες του τομέα
- 3) Για να επιτευχθεί ευρύτερη αποδοχή των κριτηρίων για τις κοινωνικές επιχειρήσεις
- 4) Όλα τα παραπάνω

Παραπομπές

Θέμα 3 - Ιταλικό νομικό πλαίσιο: Borzaga, C. (2020). Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οικοσυστήματά τους στην Ευρώπη: Παρουσίαση της Ιταλίας (Catalog No. KE-02-20-042-EN-N). Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://europa.eu/!Qq64ny>

Θέμα 8 - Πολωνικό νομικό πλαίσιο: Cierpielewska-Kowalik, A. (2020). Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οικοσυστήματά τους στην Ευρώπη: Παρουσίαση της Πολωνίας (Catalog No. KE-02-20-043-EN-N). Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://europa.eu/!Qq64ny>

Θέμα 7 - Βουλγαρικό νομικό πλαίσιο: Jeliazkova, M. (2019). Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οικοσυστήματά τους στην Ευρώπη: Παρουσίαση της Βουλγαρίας (Catalog No. KE-03-18-513-EN-N). Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://europa.eu/!Qq64ny>

Θέμα 4 - Ρουμανικό νομικό πλαίσιο: Lambriu, M., Petrescu, C. (2019). Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οικοσυστήματά τους στην Ευρώπη: Παρουσίαση της Ρουμανίας (Catalog No. KE-07-18-052-EN-N). Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://europa.eu/!Qq64ny>

Θέμα 1 - Ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο: Lilischkis, S., Tømmerbakke, J., Melleri, M., Volkmann, C., Grünhagen, M. (2021): Οδηγός για την προώθηση της επιχειρηματικής εκπαίδευσης. Πέντε βασικές δράσεις για μια ψηφιακή, πράσινη και ανθεκτική Ευρώπη. (Άρθρο No. EA-09-21-266-EN-N). Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://eisma.ec.europa.eu/system/files/2022-01/A%20guide%20for%20fostering%20entrepreneurship%20education.pdf>

Θέμα 2 - Βελγικό νομικό πλαίσιο: Nyssens, M., Huybrechts, B. (2020). Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οικοσυστήματά τους στην Ευρώπη: Παρουσίαση του Βελγίου (Catalog No. KE-02-20-039-EN-N). Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://europa.eu/!Qq64ny>

Θέμα 5 - Νομικό πλαίσιο της Ελλάδας: Varvarousis, A., Tsitsirigkos, G. (2019). Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οικοσυστήματά τους στην Ευρώπη: Παρουσίαση της Ελλάδας (Catalog No. KE-07-18-051-EN-N). Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://europa.eu/!Qq64ny>

Θέμα 6 - Νομικό πλαίσιο της Κροατίας: Vidonić, D. (2019). Οι κοινωνικές επιχειρήσεις και τα οικοσυστήματά τους στην Ευρώπη: Παρουσίαση της Κροατίας (Catalog No. KE-04-19-251-EN-N). Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <https://europa.eu/!Qq64ny>